УДК 351.83: 347.61(477)

І.В. Чеховська,
кандидат юридичних наук,
Науково-дослідний центр
Національного університету
ДПС України

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОЇ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті здійснено аналіз дифеніції „модель", досліджено її основні ознаки, функції, типи, класифікації, моделі сімейної політики, які властиві сучасним західноєвропейським країнам. Запропоновано схематичну модель державної сімейної політики України.

In the article analizes the definition of the notion „model", its main feature, funetions, types, classification, and the models of family policy which is relevant for modern Western European contries. The sehematic model of state famile policy of Ukraine is suggested.

Ключові слова: *модель, сімейна політика, модель сімейної політики, схематична модель державної сімейної політики.*

Сім'я відіграє важливу роль у житті людини, її захисті, розвитку, задоволенні духовних і матеріальних потреб, забезпеченні соціалізації. Вона виступає посередником між індивідом і суспільством, підтримує баланс сімейних і суспільних інтересів шляхом природного регулювання. Сім'я впливає на процеси суспільного розвитку, становлення громадянських відносин, відтворення робочої сили, здатна знімати соціальні суперечності і напруження. Держава зацікавлена у активно діючій сім'ї, яка здатна виробляти і здійснювати власну життєву стратегію, забезпечувати не тільки власне виживання, а й розвиток. Саме така сім'я є важливим фактором зміцнення держави і суспільства. Однак сучасний стан цього суспільного інституту викликає занепокоєння більшості урядів країн світу. Про це свідчать тексти щорічних доповідей Європарламенту, рекомендації Європейської комісії, Європейського центру по вивченню сімейної політики тощо. Кризові явища, властиві європейському інституту сім'ї, мають місце і в українському суспільстві. Українська держава зацікавлена у активному функціонуванні інституту сім'ї. Про це свідчить розділ II Конституції України, який містить ряд статей, що конкретизують зміст державної політики щодо сім'ї [1]. Зміст цієї політики передають Сімейний кодекс України, відповідні статті Кодексу законів про працю, Кримінального кодексу, Кодексу України про адміністративні правопорушення тощо.

Однак зазначимо, що на практиці спостерігається певна відмінність між задекларованими у нормативно-правових актах намірами та реаліями життя. Ця відмінність викликана загальнодержавними, специфічними факторами, зумовленими соціально-економічним

© *Чеховська І. В., 2010*

розвитком країни, так і внутрішньосімейними. Вони негативно вплинули на сімейні цінності і спосіб життя та призвели до їх нівелювання, а, згодом, і до кризи сімейних відносин.

Подолати наслідки цієї кризи, виробити цілеспрямовану державну сімейну політику, сформувати для цього законодавчі і сприятливі економічні умови, розвивати відповідне сервісне обслуговування, вдосконалювати механізми реалізації державних і місцевих, цільових програм, механізми взаємодії державних органів, громадських організацій, відроджувати та пропагувати сімейні цінності і спосіб життя – ось далеко не повний перелік завдань, що повинні бути вирішені якнайшвидше.

Зазначимо, що сімейній політиці приділяли свою увагу такі зарубіжні вчені, як Kamerman Sheila B., Kahn Alfred J., Esping-Andersen G., Coleman D.; російськи вчені: Ж. В. Чернова, О. В. Кайлова, В. В. Елізаров, Г. В. Сабітова, С. В. Дармодехін, О. В. Дорохіна, Т. К. Клімантова, А. І. Пьянов та інші. На жаль, українські вчені не приділяють значної уваги питанням дослідження сімейної політики, яку ототожнюють із соціальною і розглядають переважно в контексті останньої (Я. І. Безгула, Н. Б. Болотіна, Л. В. Забелін, С. Г. Приходько Б. А. Стичинський та інші). Мабуть, цим і можна пояснити недослідженість методологічних засад взаємовідносин сім'ї та держави. Закріплені у офіційних документах мета та принципи державної сімейної політики (зокрема, сім'я як об'єкт і суб'єкт державної діяльності, переорієнтація соціальної політики на сім'ю тощо) не знайшли адекватного відображення на практиці. До того ж потребує розробки, враховуючи наведене вище, механізм правового забезпечення взаємодії держави і сім'ї; необхідно визначити і фактори ефективності здійснення сімейної політики тощо. Отже, йдеться про доцільність розробки моделі державної сімейної політики України. Така модель дозволить здійснювати цілеспрямовану державну сімейну політику, долати кризові явища, властиві інституту сім'ї сьогодні, уникнути експериментаторства, відродити такі важливі для держави і індивіда функції сім'ї, як демографічна, життєохоронна, виховання і соціалізації дітей, відтворення трудових ресурсів тощо.

Спробуємо здійснити аналіз дифеніції „модель", визначити її основні ознаки, функції, типи, класифікації, дослідити моделі сімейної політики, властиві сучасним західноєвропейським країнам і на підставі зазначеного вище запропонувати схематичну модель державної сімейної політики України.

Дефініція „модель" (фр. – modele, від лат. modelus – міра, зразок) у широкому сенсі – будь-який образ, що використовується як замінник будь-якого об'єкта, процесу, явища: опис, зображення, схема, план тощо [2, с.815]. У науці немає єдиної думки щодо використання терміна „модель", а тому науковці зазвичай надають йому власний сенс. Найбільш повне дослідження цієї дифеніції було здійснено А. І. Уємовим [3, с. 48], який здійснив аналіз 37 понять, що були використані науковцями при висвітлюванні проблем моделювання. За допомогою методу дедукції вчений виявив ознаки змісту узагальненого поняття моделі. У результаті він отримав визначення моделі через дві основні ознаки: модель як система; модель як засіб для отримання інформації про іншу систему [3, с. 92].

Виявлені ознаки охоплюють майже всі ознаки, що можуть розглядатися як загальні для будь-яких понять моделі. Однак їх доцільно розглядати як необхідні, але не як достатні. Тобто модель може мати будь-які інші ознаки, що відображають специфіку взаємовідносин моделі і прототипу у конкретній науковій дисципліні і не суперечить двом основним.

Так, моделі, що використовуються в суспільних науках, характеризуються: абстрактністю опису реального або теоретично можливого процесу або явища; зумовлені єдністю цілісності моделі як системи; можливістю отримувати знання та забезпечувати прогнозування, розв'язанням існуючих проблем завдяки моделі і подальшим дослідженням. Останні дві ознаки визначають особливу роль моделі у науковому інструментарії – пізнавальну. З погляду гносеології модель може виконувати декілька функцій: грати роль допоміжної гіпотези; бути спрощеним допущенням; виступати як частина теорії або ж як її особливий випадок [4, с. 206]. Однак тільки визначивши відношення моделі до певного об'єкта і до певного суб'єкта, можна вести мову про гносеологічну природу моделювання.

Аналіз філософської літератури з гносеологічних проблем моделювання доводить відсутність єдності думок дослідників. Наприклад, В. А. Штофф вважає, що„мысленные модели есть специфические гносеологические образы" [5, с. 16]. Проти такого широкого трактування виступає А. М. Коршунов, який заперечує право моделі називатись гносеологічною категорією. На думку вченого, зміст моделі повинний бути розкритий суб'єктом у процесі пізнання об'єкта, що моделюється, а саму модель автор розглядає як модель пізнання [6].

Здійснений екскурс у теорію моделей, на нашу думку, є доцільним для розуміння того загального, що можуть являти собою моделі сімейної політики, а також для коректного застосування терміна „модель".

Невелике дослідження класів і типів моделей і визначення специфіки сімейної політики як об'єкта аналізу і моделювання допоможе нам сформувати схему моделі державної сімейної політики України.

Ознайомлення із деякими відомими класифікаціями допоможе орієнтуватися у подальшому дослідженні. Так, одну із найбільш повних класифікацій наводить В. А. Веніков [7], який вважає, що моделювання буває: повне і не повне, надумане і матеріальне, у натуральному і зміненому часі, детерміноване і стохастичне. На думку К.Є. Морозова, як повне, так і не повне моделювання може бути і наближеним, і точним [8, с. 45].

Певний інтерес, в методологічному аспекті, являє собою класифікація, у якій моделі поділяються за характером відтворювальних сторін оригіналу на: субстанціональні, структурні, функціональні та змішані [9, с.109]. Перші три види відповідають поняттям, що відображають найбільш важливі характеристики складних систем: сукупність елементів, що утворюють систему; сукупність відносин і зв'язків між елементами; функції, тобто поведінка системи як цілого у зовнішніх умовах.

Декілька основних принципів класифікації моделей запропонував В.Г. Афанасьєв [3, с. 213–218]. Залежно від терміна дії моделі і засобу її втілення розрізняють моделі даного, можливого і бажаного стану системи, евристичні, прогностичні, нормативні, неформальні (такі моделі іноді називаються описовими, концептуальними) тощо.

Не здійснюючи аналізу переваг і недоліків різних класифікацій, зазначимо, що підстави для класифікації можуть бути різними. Будь-яка суттєва, у пізнавальному і практичному аспекті, ознака може бути підставою. Отже, повертаючись до моделі зазначимо, що у загальному вигляді під моделлю розуміємо систему, дослідження якої допомагає отримати інформацію. Вважаємо, що зручніше оперувати більш конкретним визначенням моделі як спеціально створеного аналога, у якому відтворюються принципи організації і функціонування реально існуючої системи. Відзначимо також, що „моделювання реального процесу можливо

лише у тому випадку, якщо для нього побудовано чіткий формальний опис, що враховує основні закономірності процесу і діючі фактори" [10, с. 44].

Проведене дослідження дозволило з'ясувати дифеніцію „модель", визначити її основні ознаки, функції, типи, класифікації та зробити відповідні висновки. Необхідно також вивчити досвід сучасних західноєвропейських країн щодо побудови власних моделей сімейної політики та врахувати його при побудові моделі державної сімейної політики України. У більшості країн світу наприкінці 1980-х р. були сформовані моделі сімейної політики. Однак звертаємо увагу, що універсальна загальновизначена наукова дифеніція „сімейна політика" до цього часу відсутня, через це уряди країн світу по-різному тлумачать її зміст. Навіть у державних постановах країн Євросоюзу, Росії та США не існує загальної ідеї і трактування сімейної політики. Західні науковці пропонують два основних підходи до визначення даного терміна – вузький і широкий [14]. Однак більшість дослідників [11, с. 13] вважають за доцільне дотримуватися вузького визначення цього поняття. Нагадаємо, під сімейною політикою вони розуміють сукупність видів підтримки, що надає держава сім'ям, які мають дітей. Заходи сімейної політики включають наступні показники: прямі і безпосередні види матеріальної підтримки сім'ям, що мають дітей. До прямих відносяться дитячі допомоги, які компенсують сім'ям витрати, пов'язані із піклуванням про дітей і їх вихованням. У кожній країні залежно від моделі сімейної політики, яку вони реалізують, розмір допомоги і умови виплат є різними. До безпосередніх видів підтримки відносяться: податкові пільги, що надаються працюючим батькам, які мають певну кількість дітей; тривалість декретної відпустки і розмір допомоги, яка виплачується під час вагітності і відпустки по догляду за дитиною (вони також відрізняються залежно від країни); система суспільних послуг по догляду за дитиною, її розвиненість і доступність для різних типів сімей.

Найбільш поширеною на сьогодні є класифікація моделей сімейної політики, запропонована Готьє [11, с. 68]. Зокрема, вона виокремлює чотири основні моделі сімейної політики, які, на її думку, властиві сучасним західним країнам: просімейна / пронаталістична, протрадиційна, проегалітарна, просімейна модель невтручання з боку держави. Розглянемо їх більш детально:

1. Просімейна/пронаталістична модель. Особлива увага приділяється прямим грошовим допомогам сім'ям, оскільки вважається, що саме фінансові витрати, які лягають на плечі батьків при народженні і вихованні дітей, є основним мотивом відмови від народження другої і третьої дитини. Характерною особливістю цієї моделі є відносно високий рівень підтримки матерів, а саме надання жінкам декретної відпустки і відпустки по догляду за дитиною. Ці заходи є частиною загального плану по скороченню причин зниження народжуваності, по зняттю напруження між професійною зайнятістю жінок і їх сімейними обов'язками. Цій моделі властиві також ліберальне законодавство стосовно абортів і контрацепції. Разом з тим привалює принцип добровільного батьківства, що дає можливість сім'ям право самостійно приймати рішення про кількість дітей у сім'ї незважаючи на те, що багатодітні сім'ї більшою мірою заохочуються державою і отримують додаткову підтримку. Прикладом реалізації даної моделі є Франція.

2. Протрадиціна модель. Головним завданням моделі є збереження нуклеарної сім'ї. Уряд частково бере на себе відповідальність за підтримку сімей, однак дії держави спрямовані здебільшого на підтримку традиційної моделі сім'ї із чоловіком-господарем (працюючим) і жінкою домогосподаркою (можливо, частково працюючою). У межах цієї моделі сім'ям

надається середній рівень підтримки. Вважається, що сім'я (переважно чоловік) повинна відповідати за власний добробут. Важливим джерелом стабільності сім'ї є місцева влада і благодійні організації. Для цієї моделі властиві недостатній розвиток системи виховних закладів, низький рівень соціальних послуг, тривалість материнської відпустки по догляду і вихованням дитини. Цій моделі властиве більш суворе ставлення до абортів і контрацепції. Таку модель сімейної політики обрала Німеччина.

3. Проегалітарна модель. Ця модель характеризується гендерними відносинами. У першу чергу, це стосується жінок, оскільки їм створені умови і можливості, які дозволяють суміщати роботу і сімейні обов'язки. Чоловікам створюють умови, які стимулюють їх до активної участі у процесі виховання дітей. У цьому сенсі законодавство про батьківську відпустку є основним елементом моделі. Крім того, інші заходи сімейної політики, наприклад, можливість використання відпустки по догляду за хворою дитиною не тільки матерям, а й батькам, розвинена соціальна інфраструктура по догляду за дітьми. Для цієї моделі характерно також ліберальне законодавство стосовно абортів і контрацепції, принципу добровільного батьківства. Прикладом втілення даної моделі є Швеція.

4. Просімейна модель невтручання держави у життя сім'ї. У межах цієї моделі держава надає підтримку тільки сім'ям, які потребують матеріальної допомоги. За добробут сім'ї відповідає подружжя. Державна підтримка сімей є неефективною. Розмір грошових допомог мінімальний, перевага надається цільовим, адресним виплатам. Підтримка жінок, що перебувають у декретній відпустці чи у відпустці по догляду за дитиною є неефективною і низькою. Відповідальність за забезпечення працівників із сімейними обов'язками розподілена між приватними підприємцями і державою і надається на мінімальному рівні. Піклування про дітей і їх виховання визначаються проблемами, що перебувають поза компетенцією держави. Таку модель сімейної політики застосовують США та Великобританія.

Отже, можна зробити висновок про те, що відмінність між розглянутими вище моделями полягає у завданнях, які реалізує держава, обравши той чи інший тип політики стосовно сім'ї, характері взаємодії держави і сім'ї, рівні підтримки сімей. Ще однією важливою підставою для порівняння моделей сімейної політики є позиція держави стосовно професійної зайнятості жінок, вона безпосередньо визначає зміст таких елементів сімейної політики, як умови надання і тривалість декретної відпустки, розмір дитячих допомог і обсяг сервісних послуг.

Аналіз заходів, що здійснюються в межах сімейної політики України, дозволяє віднести останню до четвертого типу сімейних політик – просімейну модель невтручання держави у життя сім'ї. Виключення становлять нещодавно введена одноразова матеріальна допомога по народженню дитини (з 2005 р. сума такої допомоги становила 1 500 грн, а у 2008 р. вона становила для першої дитини – 12 240 грн, другої – 2 500 грн, і 5 000 грн при народженні третьої дитини). Проте сума щомісячної допомоги по догляду за дитиною при досягненні нею трирічного віку є невеликою порівняно з іншими соціальними стандартами. Інші види допомог (допомога одиноким матерям, допомога на дітей, над якими встановлено опіку тощо) також мають невеликі розміри.

Водночас норми українського законодавства щодо сім'ї орієнтовані на просімейну/пронаталістичну модель сімейної політики, що підтверджує їх декларативність. Здійснене нами дослідження генезису сімейної політики в Україні [13] дозволяє зробити висновок про доцільність орієнтації на традиційну модель сімейної політики, оскільки вона відповідатиме історичним реаліям і враховуватиме політичні, економічні, правові та соціокультурні умови.

Водночас потрібно звернути увагу на те, що обмеження сімейної політики (мається на увазі розуміння її у вузькому сенсі) призвело до „вузької" моделі сімейної політики, що обмежується тільки матеріальною допомогою з дітьми. Щодо інших заходів, то вони здійснюються в деяких країнах у межах інших соціальних допомог. Результатом такого ставлення до сімейної політики є ототожнення її із соціальною та кризові явища, що властиві інституту сім'ї. Про це свідчать щорічні заклики Європарламенту щодо внесення відповідних коректив у національні законодавства країн-членів ЄС. Водночас, як доводить практика, подолати кризу сімейних відносин за рахунок збільшення заходів економічного стимулювання сім'ї, урядам країн-членів ЄС не вдається.

Очевидним є необхідність визначити сімейну політику як самостійний напрям соціальної політики, як систему комплексної діяльності держави і відповідну побудову „широкої" моделі сімейної політики.

Спробуємо визначити модель державної сімейної політики України, яку, на нашу думку, необхідно розуміти як протрадиційну модель. Вона повинна враховувати традиції, звичаї, правовий досвід, історичне надбання українського народу, сучасні тенденції, які відбуваються в українському суспільстві і в світі, політичні, економічні і соціокультурні умови та відображати прагнення українських сімей.

Схематично її можна представити так:

1. Теоретичний блок (повинний відображати взаємовідносини українських сімей та держави) включає: поняття, мету, завдання, принципи, функції, режими та напрями державної сімейної політики України).

2. Практичний блок (повинний містити механізм організаційно-правового забезпечення взаємодії держави і сім'ї) поділяється на: правовий (нормативно-правові акти, що регулюють взаємовідносини сім'ї та держави); економічний (інструменти державної сімейної політики України); організаційний (суб'єкти державної сімейної політики України, механізм їх взаємодії, система адміністративних закладів, механізм реалізації та пріоритетні напрями державної сімейної політики України, план заходів і систему контролю за їх виконанням); ціннісно-орієнтаційний (або культурологічний) (пропаганда сімейних цінностей і способу життя у ЗМІ, літературі, мистецтві; організація дозвілля).

Наведене вище дозволяє зробити висновок про доцільність подальшої розробки моделі державної сімейної політики України, яка дозволить на новому теоретико-методологічному рівні проводити цілеспрямовану державну сімейну політику, спрямовану на підтримку, укріплення і розвиток повноцінних сімей в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – 400 с.

2. УСЕ: Універсальний словник-енциклопедія. – ВИД-ВО„ТЕКА", 2006. – 1432 с.

3. Уемов А. И. Логические основы метода моделирования / Уемов А. И.– М., 1971. – 242 с.

4. Афанасьев В. Г. Общество : системность, познание, управление / Афанасьев В. Г. – М., 1981. – 336 с.

5. Штофф В. А. Моделирование и философия / Штофф В. А. – М., Л., 1966.

6. Коршунов А. М. Модель и отражение / А. М. Коршунов // Вестник МГУ. –1964. – № 6 – С. 67 – 72.– (Сер. : Экономика, философия).

7. Веников В. А. Некоторые методологические проблемы моделирования / В. А. Веников // Вопросы философии. – 1964. – № 11. – С. 17–23.

8. Морозов К. Е. Математическое моделирование в научном познании / Морозов К. Е. – М., 1969. – 260 с.

9. Глинский Б. А. Моделирование как метод научного исследования : гносеологичный анализ / Глинский Б. А. – М., 1965. – 210 с.

10. Бусленко Н. П. Метод статистического моделирования / Бусленко Н. П. – М., 1970. – 310 с.

11. Чернова Ж. В. Семейная политика в Европе и России : гендерный анализ / Чернова Ж. В. – СПб : Норма, 2008. – 328 с.

12. Фролов И. Г. Гносеологические проблемы моделирования биологических систем / И. Г. Фролов // Вопросы философии. – 1961. – № 2 – С. 37–43.

13. Чеховська І. В. Генезис сімейної політики в Україні / І. В. Чеховська // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2010. – № 3(50). – С. 150–159.

14. Чеховська І. В. Теоретичні питання сімейної політики: міжнародний досвід / І. В. Чеховська // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2010. – № 2(49). – С. 161–170.

Подано до редакції 3 вересня 2010 р.

Державна податкова адміністрація України

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)

№ 4(51) 2010

НАУКОВИЙ ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ (ЕКОНОМІКА, ПРАВО)
№ 4(51) 2010

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор — **Мельник П.В.**, доктор економічних наук, професор

Заступник головного редактора — **Тарангул Л.Л.**, доктор економічних наук, професор

Заступник головного редактора — **Цимбал П.В.**, доктор юридичних наук, професор

Відповідальний секретар — **Василькова Т.В.**, кандидат економічних наук, доцент

Андрущенко В.Л., доктор економічних наук, професор
Бахін В.П., доктор юридичних наук, професор
Білоус В.Т., доктор юридичних наук, професор
Варналій З.С., доктор економічних наук, професор
Воронова Л.К., доктор юридичних наук, професор
Галянтич М.К., доктор юридичних наук, доцент
Гончаренко В.В., доктор економічних наук, професор
Горленко І.О., доктор географічних наук, професор
Дедекаєв В.А., доктор економічних наук, професор
Долгий О.А., доктор наук з державного управління, професор
Костіна Н.І., доктор економічних наук, професор
Лисенко В.В., доктор юридичних наук, професор
Нечай А.А., доктор юридичних наук
Ніколаєв В.П., доктор економічних наук, професор
Онишко С.В., доктор економічних наук, професор
Попович В.М., доктор юридичних наук, професор
Ріппа С.П., доктор економічних наук, професор
Тимченко Л.Д., доктор юридичних наук, професор
Чугаєв А.О., доктор економічних наук, професор
Шишка Р.Б., доктор юридичних наук, професор

Рекомендовано до друку Вченою радою Національного університету ДПС України, протокол № 5 від 22 грудня 2010 року.

Фахове видання економічного та юридичного спрямування (постанова президії ВАКу України від 10 лютого 2010 р. № 1-05/1)

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів.
Рукописи рецензуються редакційною колегією.
Зміни тексту та скорочення, що впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування вносяться редакцією за погодженням авторів.
При передруку матеріалів посилання на "Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)" обов'язкове.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 13430-2314 ПР від 10.12.2007 р.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ ТА ВИДАВЦЯ: вул. Карла Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна, 08201.
Тел. (04497) 60-9-94,
e-mail: visnik@asta.edu.ua. Веб-сайт: www.asta.edu.ua.

© Національний університет державної податкової служби України, 2010

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ДЕРЖАВНОЇ
ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ (ЕКОНОМІКА, ПРАВО)**

Засновник та видавець			
Національний університет державної податкової служби України	Щоквартальний науковий журнал	Заснований у травні 1997 р.	№4 (51) 2010

УДК 33/34 + 657

ЗМІСТ

Економіка

Ткаленко Н.В., Маргасова В.Г., Кондович В.О. Організаційні та економічні аспекти стратегії інноваційного розвитку України 4
Ткачик Ф.П. Інвестиційне співробітництво України з розвиненими країнами світу в напрямі регіонального розвитку 12
Скворцова С.Я. Місцеве оподаткування: теоретичні аспекти та українські реалії....18
Білоус І.В. Вплив глобалізації на зовнішньоекономічну діяльність в Україні....24

Фінанси, грошовий обіг і кредит

Костіна Н.І., Сучок С.В. Оптимізація доходів і витрат комерційного банку з використанням трансфертного ціноутворення....29
Куценко В.І., Євтушенко Г.І. Диверсифікація фінансування соціальної сфери – шлях до підвищення її якості....34
Левченко В.П. Система показників та індикаторів функціонування ринку небанківських фінансових послуг....42
Гордей О.Д. Державне фінансове регулювання рівня життя населення....50
Кривенко В.Г. Інфраструктурні інститути іпотечного ринку України....55
Рябошапка Б.В., Ляшенко Ю.І. Фінанси домогосподарств як специфічний суб'єкт дослідження....62

Податки

Андрущенко В.Л. Фіскально-соціологічний напрям західної фінансової науки....67
Рибак С.О., Гончаревич Л.Г. Податкова система: системоформуючий детермінант розвитку країни....76
Пурденко О.А. Специфіка функцій податків у галузі електроенергетики сфери матеріального виробництва....86

Облік, аналіз і аудит

Лісовий А.В., Ляшенко Г.П., Піжук О.І. Науково-методичні основи планування витрат на підприємстві....92
Тесленко Т.І. Облік витрат діяльності малого підприємства....100

Ірпінь – 2010

Мискін Ю.І. Концепція удосконалення аналітичного забезпечення управління діяльністю сільськогосподарських підприємств.....106
Рубан Н.І. Проблеми методології і методики державного фінансового контролю.....114

Право

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Новицький А.М. Правові гарантії обігу електронних грошей: теорія та практика застосування.....121
Ігонін Р.В. Місце Вищої ради юстиції у системі органів державної влади України.....128
Чеховська І.В. Формування моделі державної сімейної політики в Україні: теоретико-методологічний аспект.....135
Брижко В.М. Адаптація інформаційного законодавства України до норм європейського права.....142
Лівак П.Є. Реалізація фінансово-правових реформ охорони здоров'я в умовах впровадження інституту обов'язкового медичного страхування в Україні.....149
Шем'яков О.П., Хохлова І.В. Розвиток відносин у сфері надрокористування в Україні.....157
Пригоцький В.А. Правові основи примусового стягнення активів.....163
Антипенко І.В. Правове регулювання приватизаційних процесів в Україні: історичний аспект.....169
Лісовська В.С. Систематизація принципів контролю у сфері оподаткування.....177
Свириденко В.М. Співвідношення понять „конфлікт" і „спір" та особливості їх використання у податковому законодавстві України.....185
Огороднікова І.І. Податкові правопорушення як підстава застосування заходів адміністративної відповідальності.....192
Федосенко С.Г. Адміністративно-правова характеристика порушень правил торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами.....199

Кримінальне право, кримінальний процес і криміналістика

Тіщенко В.В., Комісарчук Р.В. Першочергові слідчі дії при розслідуванні злочинів, пов'язаних із приватизацією державного та комунального майна.....206
Бахин В.П., Власова А.П. Упрощение уголовного правосудия.....217
Завидняк В.І., Цимбал Т.Я., Гарбовський Л.А. Історія виникнення та поширення злочинів, вчинених при інкасації грошових коштів, цінностей та цінних паперів.....230
Петросян В.Г. Особливості використання у кримінальному судочинстві даних, отриманих за результатами оперативно-розшукової діяльності.....238
Розум О.М. Інформаційно-аналітичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності податкової міліції.....245
Козак Н.С., Цимбал П.В., Данкович Н.О. Криміналістичні аспекти виявлення комп'ютерних злочинів.....252
Мельник П.В. Кримінологічні проблеми забезпечення охорони праці як складової соціальної політики України.....259
Гіда Є.О. Концепція „оптимальної міліції".....265

Ліснічук В.М. Гарантія забезпечення законності у діяльності дільничного інспектора міліції.....271
Фрідман-Козаченко М.М. Криміналістична профілактика податкових злочинів.....278
Клинчук І.В. Правове регулювання протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, у кредитно-банківській сфері.....284

Цивільне і господарське право

Шишка Р.Б. Стадії створення юридичної особи.....289

Міжнародне право

Селезень П.О. Порівняльно-правова характеристика моделей міжнародних податкових договорів ООН та ОЕСР.....295
Булгакова Д.О. Особливості первинних джерел права Європейського Союзу.....301

Рецензії

До авторів збірника:

Шановні друзі!

Звертаємося до вас з проханням дотримуватися таких вимог до матеріалів, що надсилаються до редакції:

1. Зміст статей повинен відповідати профілю журналу. Обсяг статті, враховуючи список літератури, таблиць, фотографій і малюнків, не повинен перевищувати 10 сторінок машинописного тексту, що надрукований через 1,5 інтервали на аркушах стандартного формату А4, оглядової статті (з погодження редакції) 10 сторінок, короткого повідомлення – 1 сторінку.

2. Заголовок статті повинен бути коротким і розкривати тему.

3. Рукопис до редакції подається у одному примірнику. Сторінки обов'язково пронумеровані. Розміри полів: зліва – 30 мм, справа – 20 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм.

4. Автор зобов'язаний ретельно вичитати рукопис і підписати його на останній сторінці.

5. На першій сторінці рукопису зазначаються атрибути статті:

– назва рубрики, для якої призначений матеріал (якщо такої рубрики немає, то редакція визначає її за власним розсудом);

– індекс за Універсальною десятковою класифікацією (УДК);

– прізвище, ім'я, по батькові авторів повністю, вчений ступінь, повна назва організації, де працює чи навчається автор;

– назва статті;

– анотація українською та англійською мовами (не більше 75 слів);

– ключові слова.

6. Рукописи приймаються і публікуються лише українською мовою.

7. Цитати, таблиці, статистичні дані, цифрові показники, що підвищують рівень аналітичних матеріалів, обов'язково подаються з посиланням на джерела у кінці на відповідній сторінці; нумерацію посилань на ту чи іншу роботу позначати в тексті у дужках за порядковим номером цієї роботи в списку літератури. Першоджерела подаються на мові оригіналу. Таблиці повинні бути пронумеровані й мати заголовок.

8. У кінці матеріалу потрібно вказати прізвище, ім'я та по батькові автора, його поштову адресу, номер телефону. До статті додається дискета з матеріалами.

Увага!

Відповідальність за точність викладеного матеріалу покладається на автора.

Матеріали, зіскановані та недбало оформлені, з грубим порушенням правил редакцією не розглядаються і не рецензуються.

Над випуском працювали:

Редактор-коректор **Мультян В.В.**

Технічне редагування та комп'ютерне верстання **Новицького С.В.**

Підп. до друку 23.12.2010 р. Формат 70x108/16 Папір офсет. № 1.
Друк різографний. Ум.-друк. арк. 10,3. Обл.-вид. арк. 14,4
Тираж 500 прим. Зам. № 85

Видавець і виготовлювач
Національний університет державної податкової служби України
вул. Карла Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08201

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої діяльності до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК № 1858 від 30.06.2004 р.